

SNÅASEN VÆRIESTÅVROE
SNÅSA FJELLSTYRE

Forvaltningsplan for småvilt 2024-2027

Statsallmenningene i Snåsa

Foto: Olgeir Haug

Snåsa fjellstyre

Vedtatt i styremøte xxxx

Innhold

1. Innledning.....	2
1.1 Fjellstyrets målsetninger	2
2. Beskrivelse.....	3
2.1 Statsallmenningene i Snåsa	3
2.2 Småviltressursen	4
3. Kunnskapsgrunnlaget.....	4
3.1 Lirypa	4
3.2 Estimert lirypeareal	5
3.3 Taksering og beregning av rypetetthet	5
3.4 Rapportering	6
3.5 Forvaltningsmodeller	6
4. Jakkort og administrasjon	7
5. Forvaltning og regulerende tiltak	8
5.1 Jakttid	8
5.2 Jaktfelt og antall jegere	8
5.3 Bag-limit.....	9
5.4 Fredningsområde.....	11
5.5 Smårovilt og predatorbekjempelse	11
5.6: Snarefangst	11
6. Tiltak for planperioden.....	11
6.1 Uttaksprosent, bag-limit og jegerdager.....	11
6.2 Jaktfelt	13
6.3 Sesongkort	13
6.4 Fjellstyrehytter.....	13
6.5 Treningskort.....	13
6.6 Regulering av andre jaktbare arter	13
7. Referanser:	14

1. Innledning

Primæroppgavene til fjellstyret er å forvalte og administrere bruksrettene, hovedsakelig seter, beite, jakt og fiske, i statsallmenningene. Forvaltningen skal skje på en måte som tar hensyn til naturvern- og friluftinteressene, og som fremmer næringslivet i bygda. Statskog forvalter grunneierrettighetene i statsallmenningene.

Fjellstyrets forvaltning er blant annet regulert i fjelloven og i forskrift om jakt, fangst, felling og fiske på statsallmenningene. Naturmangfoldlovens bestemmelser skal også legges til grunn i alle beslutninger som berører natur og høsting av vilt.

I forskrift om jakt, felling, fangst og fiske i statsallmenning, § 1, *Formål*, heter det at «Vilt og fisk i statsallmenning skal forvaltes slik at hensynet til naturmangfoldet ivaretas. Innenfor denne ramme skal ressursen utvikles med sikte på å ivareta rettigheter etter fjellova, fremme det lokale næringslivet og sikre allmennhetens adgang til jakt, fiske og friluftsliv».

Både naturmangfoldloven og gjeldende forskrifter setter krav til fjellstyret som forvalter og tilbyder av jakt på småviltressursen.

Denne forvaltningsplanen dokumenterer grunnlaget for fjellstyrets småviltforvaltning. Planen oppsummerer de data fjellstyret sitter inne med og de faglige vurderinger som gjøres omkring jaktuttak og andre beslutninger, og den har en tiltaksdel hvor fjellstyrets småviltforvaltning i planperioden fastsettes. Planen skal være godkjent hos Snåsa kommune.

Denne forvaltningsplanen er en revidert utgave av forvaltningsplan for småvilt 2019 – 2023, med endringer etter erfaringer fra forrige planperiode, og innspill som har kommet til i samme periode.

1.1 Fjellstyrets målsetninger

○ Fjellstyret skal ha en bærekraftig og adaptiv forvaltning, der målet er å opprettholde rypejakta både høst og vinter, med de reguleringer og begrensninger som kreves for dette. Jakt og bruk av naturen er viktig i et folkehelseperspektiv, og vi bør, gjennom riktige reguleringer, opprettholde tilbudet om jakt også i dårlige bestands-år.

○ Fjellstyret skal fortsette å gjøre jakt tilgjengelig for de bruksberettigede, innenfor de prisrammer som er satt i forskrift om jakt, felling, fangst og fiske i statsallmenning. Administrasjon av småviltjakta medfører stor arbeidsmengde, og er grunnsteinen i fjellstyrets økonomi. Som forvalter av et av landets største allmenningsareal, og av hensyn til fjellstyret med mindre areal/jakttilbud, bør fjellstyrets priser for jakt ligge i øvre sjikt innenfor de fastsatte prisrammene.

○ Fjellstyret skal ta hensyn til annen bruk av allmenningen, som reindrift, annen beitenæring og friluftsliv.

For å kunne ha en adaptiv forvaltning er det viktig med en løpende resultatkontroll, og rask justering av tiltak dersom de ikke virker etter hensikten. Dette vil si at også forvaltningsplanen må følge endringer, og kan måtte endres i åra framover. Det legges foreløpig opp til planperioder på 4 år.

2. Beskrivelse

2.1 Statsallmenningene i Snåsa

Statsallmenningene i Snåsa består av flere allmenninger som omkranser bygda. Disse utgjør til sammen ca. 1 400 km², og dekker over halvparten av Snåsa kommune. Det er også noen områder med matrikulert statsgrunn i statsallmenningen, som forvaltes i samarbeid med Statskog. Det er et aktivt beitebruk i Snåsa, både med husdyr og gjennom sørsamisk tamreindrift, samtidig som det er stor etterspørsel etter jakt og fiske i områdene. Dette gjør at det er mange forhold som må tas hensyn til.

Statsallmenningene har et variert terreng, bestående av lange skogdaler, kjerrlier, myr og snaufjell, i tillegg til nesten 2000 fiskevann. Variasjonen i terrenget gjør at det finnes gode leveområder både for li- og fjellrypa, orrfugl, storfugl og andre småviltarter. Artene har forskjellige krav til leveområder, som delvis overlapper hverandre. Ca. 85% av arealet i statsallmenningene er egnede habitatområder for lirype.

Tilgjengeligheten til statsallmenningene er varierende. Noen steder, som f.eks. Grønningsområdet, Roktdalen og Lurudalen er lett tilgjengelige, mens andre områder krever relativt stor innsats for å nå.

Statsallmenningene grenser mot Lierne i øst, Grong og Overhalla i nord, Steinkjer i vest og Verdal i sør. Mot Sverige grenser den også mot fjellgårdene Gaundalen, Holden (Statskog) og Gjevsjøen.

Fjellstyret leier ut 11 fjellstyrehytter i statsallmenningene. Hyttene har de siste åra økt stort i antall utleiedøgn, og det jobbes hele tiden med å vedlikeholde og fornye hyttene. Fjellstyrehyttene er svært ettertraktet i rypejakta.

Figur 1: Kartet viser statsallmenningene i Snåsa, her oppdelt i de 6 jaktfelte (jaktfelt 2 er oppdelt i A og B fom. sept. 2024) som brukes i regulert periode av småviltjakta. Kartet viser også beliggenheten til de 11 fjellstyrehyttene, i tillegg til kommunegrense og grensa til Blåfjella- Skjækerfjella nasjonalpark.

2.2 Småviltressursen

Småviltjegerne som jakter på statsallmenningene i Snåsa jakter på lirype, fjellrype, storfugl, orrfugl, hare og smårovvilt, i tillegg til enkelte innslag av andre jaktbare småviltarter. Hovedbeskatningen skjer likevel på lirype (> 85% i regulert periode, gjennomsnitt siste 3 år), dette er også arten som er mest etterspurt som jaktobjekt hos fjellstyret.

3. Kunnskapsgrunnlaget

Ved rypeforvaltning er det mange faktorer å ta hensyn til i en bestand; antall fødte, antall døde innvandring, utvandring og opprinnelig antall ryper i området. Lirypa har også store naturlige svingninger. Tidligere har disse svingningene vært relativt regelmessige med topp- og bunnår hvert 3-4 år, og hatt en klar sammenheng med topp og bunnår hos smånagerne. Siden 1990-tallet har rypebestandene vært synkende, og de store svingningene vært mindre tydelige (Hjeljord 2008). At svingningene har vært mindre tydelige har også vår statistikk vist de siste 15 årene. Svingningene kan vi ikke gjøre noe med, men vi kan gjøre noe med den samlede predasjonen gjennom vårt uttak i jakta.

3.1 Lirypa

Høstbestanden av lirype er avhengig både av hvor mye stamfugl det er om våren - *hekkebestanden* og hvor mange kyllinger de får fram – *kyllingproduksjonen*.

Kyllingproduksjonen er i stor grad påvirket av predasjon, både på egg og kyllinger, vær og klima rundt og etter klekkeperioden og tilgang på insekter hos kyllingene. I år med lite smånagere kan smårovviltet ta grovt for seg av rypeegg og kyllinger, og slik ha en merkbar negativ effekt på rypeproduksjonen (Steen 1989). Fjellstyret utfører ikke fellefangst på smånagere for å registrere en evt. økning/minking i smånagerbestanden, men observasjoner og erfaringer fra terrenget gjennom vinteren, våren og sommeren kan likevel gi oss en pekepinn på hvordan smånagerbestanden ligger an årlig.

Lirypa legger i gjennomsnitt 10 egg. Eggene legges i bjørkeskogen i juni, og har en rugeperiode på 21-22 døgn. Rugginga starter først etter at alle eggene er lagt. Etter klekking holder kyllingene seg som regel i nærheten av klekkestedet, og søker etter insekter, før de vandrer oppover fjellia når de blir eldre. Vandringa påvirkes imidlertid av vær og føreforhold. Dersom høna mister reiret til predasjon tidlig i rugeperioden, kan den legge nye egg i nytt reir, også kalt omlegging (Pedersen og Storaas 2013).

Vinterdødeligheten i en rypebestand (fra august til mai) ligger i gjennomsnitt på ca. 60% av bestanden. Med vinterdødelighet menes her naturlig dødelighet, som i aller størst grad handler om predasjon. Dødeligheten er størst tidlig på høsten, og avtar utover senhøsten/vinteren (Pedersen og Storaas 2013). For å kunne høste av den resterende andelen uten at den beskattes for hardt er en avhengig av å ha grunnlagsestimater (taksering) for bestanden, samt å ha gode forvaltningsmodeller for å beregne kvoter og begrensninger for jakta.

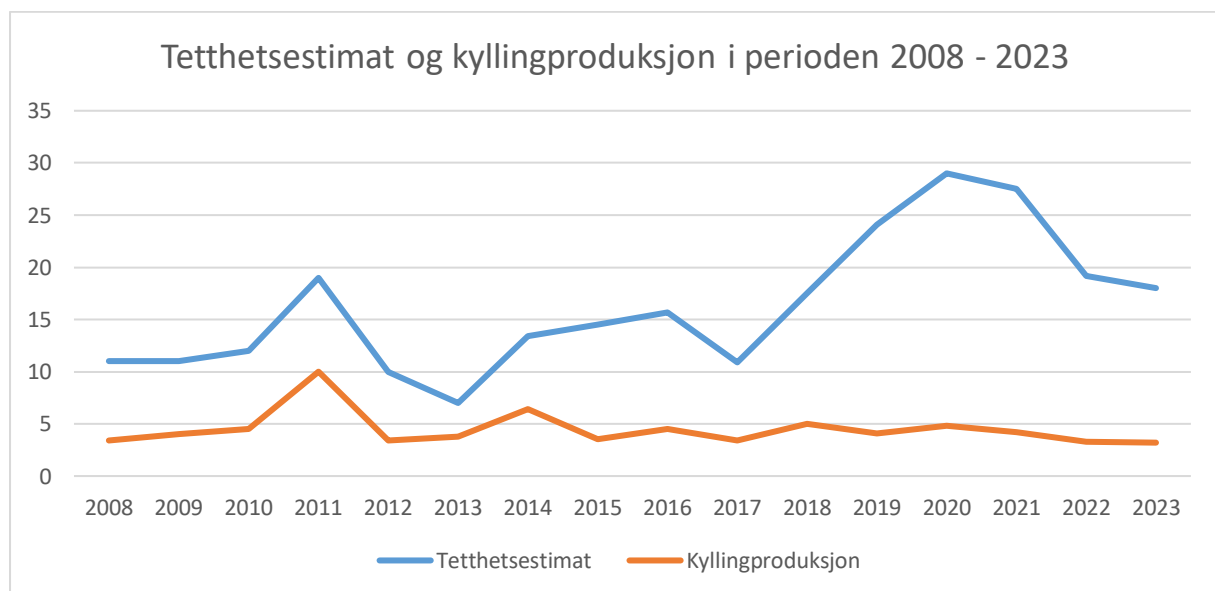
Rypene, både unge og gamle som har overlevd til februar, har stor sannsynlighet for å leve til våren. Et større uttak i begynnelsen av jakta har derfor mindre betydning enn det samme uttaket i f.eks. februar. På statsallmenningene i Snåsa blir de aller fleste jaktområdene i praksis utilgjengelige om vinteren når fjelldalene og skogsbilveiene snør igjen. Det er kun i Grønningsområdet, der man har vinteråpen vei inn til Brottet og et større antall hytter, at man kan få noe intensiv vinterjakt.

3.2 Estimert lirypeareal

Snåsa fjellstyre har beregnet lirypearealet på statsallmenningene i Snåsa, gjennom en habitatanalyse utført av HiNT, nå Nord Universitet. Beregningen gav et estimert lirypeareal på 1195 km². Dette gir grunnlag for videre utregning med antall ryper/km², som igjen kan gi oss et årlig estimat av tettheten av ryper. For å finne tettheten må man først gjennomføre rypetaksering av statsallmenningene.

3.3 Taksering og beregning av rypetetthet

Det blir årlig taksert etter Avstandsmetoden (Distance sampling) i forkant av jakta. Distance metoden er en linjetakst som i tillegg til å avdekke svingninger og produksjon fra år til år, kan gi oss et tetthetsestimat på antall liryper pr. km², samt tetthet av voksen fugl og kyllingproduksjon pr. lirypepar (figur 2). Med distance-metoden kan man også sammenligne data med andre områder som bruker samme metode. Snåsa Jeger- og Fiskeforening (SJFF) gjennomfører takseringen på vegne av fjellstyret. SJFF har en godkjent instruktør for taksering etter distance-metoden, som kurser taksørene. Takstlinjene er lagt opp i samarbeid med Nord Universitet og NINA, og revideres i samarbeid med disse og SJFF ved behov. Vi har nå 14 linjer (34 enkeltlinjer) fordelt i statsallmenningene, som til sammen utgjør ca. 110 km. med takstlinjer (*vedlegg 1*).

Figur 2: Diagrammet viser tetthetsestimat i form av antall liryper pr.km², i perioden 2008 – 2023. Det viser også kyllingproduksjonen i samme periode. Kyllingproduksjonen er oppgitt som antall kyllinger pr. lirypepar.

Selv om takseringa i hovedsak legger til grunn estimert antall *liryper*, registreres også observasjoner av skogsfugl og fjellrype.

Snåsa fjellstyre er medlem i Hønsefuglportalen, en webportal for registrering og håndtering av data fra taksering av ryper og skogsfugl. Det er Høgskolen i Innlandet, Evenstad, som henter ut takseringsdataene fra portalen og analyserer disse for oss.

Å utføre taksering, og å gjøre dette riktig og til rett tid, er nødvendig for å kunne foreta kunnskapsbaserte forvaltningsgrep. Takseringa gjør det også mulig å se eventuelle påvirkninger fra disse.

3.4 Rapportering

Siden 2015 har det vært krav om rapportering på all jakt på rype og skogsfugl på statsallmenningene i Snåsa, etter at det tidligere år kun har vært krav om rapportering i regulert periode og for vinterjakta. Dette gir oss et godt grunnlag for fellingsstatistikk, og hjelper oss med å bedre kunne forvalte etter de ulike forvaltningsmodellene.

Med fangstrapportene kan man til en viss grad kontrollere prosentuttaket av rype til enhver tid utover høsten. De kan også bekrefte tendenser fra takseringa, men ikke brukes som en direkte indikator på bestandsstørrelsen.

3.5 Forvaltningsmodeller

En del av jakttradisjonen for rypejakt generelt har vært at det kun skal høstes av et overskudd av rypebestanden. Dette, samt nedgangen i rypebestanden har ført fram til ulike høstingsmodeller eller forvaltningsmodeller for Lirypa, for å kunne beregne hvor stort uttaket av fugl kan være. Det er den årlige takseringa som ligger til grunne for bruken av de ulike modellene. Fjellstyret har samlet mye data gjennom tidligere år, og statistikk som kan brukes i de ulike forvaltningsmodellene.

15 % modellen går ut på å beregne en sesongkvote etter 15 % av den takserte lirypebestanden. Dette beregnes ut fra estimert lirypeterreng og resultater fra takseringa i det aktuelle området.

Undersøkelser ved utarbeidelse av denne modellen viser at et jaktuttak på **30 %** av den takserte lirypebestanden kan spille en rolle for neste års bestand, mens et uttak på 15% ikke har noe å si. 30 % modellen kan imidlertid ikke være bærekraftig ved dårlige bestander. Ved å analysere dødelighetsmønstre ved forskjellig jaktuttak hos radiomerka ryper viste en undersøkelse at det meste av kompensasjonen skjedde opp til et jaktuttak på ca. 15 %, mens uttak over 15 % i stor grad kom i tillegg til naturlig dødelighet (Pedersen og Storaas 2013). Med bakgrunn i **kyllingmodellen** må hver lirypehøne produsere 2,5 kyllinger for å holde bestandsstørrelsen uendret fra år til år, uten jakt (Pedersen og Storaas 2013). Det høstbare overskuddet kan derfor beregnes ut fra eventuelle kyllinger over denne grensa. 15% modellen viser til et lavere uttak enn f.eks. kyllingmodellen.

År	Estimert tetthet (Liryper/km ²)	Estimert totalt antall liryper	Estimert kyllingproduksjon pr. høne	Anbefalt uttak etter 15% modellen	Estimert antall liryper felt	Estimert fellingsprosent
2017	10,9	13 025	3,4	1954	1597	12,2 %
2018	17,5	20 912	5	3137	1906	9,11 %
2019	24,1	28 799	4,1	4320	2760	9,6 %
2020	29	34 655	4,8	5198	4502	12,9 %
2021	27,5	32 862	4,2	4929	2940	8,9 %
2022	19,2	22 944	3,3	3441	2882	12,5 %
2023	18	21 510	3,2	3226	1775	8,3 %

Tabell 1: Viser bla. anbefalt uttak av lirype hos Snåsa fjellstyre etter 15% modellen i regulert periode og høstjakta, i årene 2017 - 2023, samt estimert uttak og fellingsprosent med bakgrunn i fangstrapporteringer og estimert uttak fra ikke-rapporterte.

Det er 15% modellen vi har brukt som forvaltningsmodell i forrige bestandsplan, og det er også denne modellen vi i hovedsak legger til grunn for forvaltninga i den reviderte planen.

4. Jaktkort og administrasjon

Fjelloven og forskriften om jakt, felling, fangst og fiske i statsallmenning gir retningslinjer for jaktrettigheter og hvilke typer jaktkort som skal være tilgjengelige i statsallmenninger. Disse retningslinjene gir rammer som fjellstyret må følge ved tildeling og salg av jaktkort.

Gressåmoen Statskog inngår i jaktområdet for jaktkort på statsallmenningene i Snåsa.

Forskriften fastsetter ulike typer jaktkort for småviltjakt: 5-dagerskort og/eller 7-dagerskort, døgnkort og sesongkort. Fjellstyret har mulighet til å begrense antallet tilgjengelige kort. I regulert periode kan man etter forskriften velge å ikke tilby dagskort eller ukekort, men egne periodekort.

Jaktrettighetene i statsallmenningen er knyttet til om du er bosatt i eller utenfor kommunen statsallmenningen ligger i; om du er *innenbygdsboende* eller *utenbygdsboende*. For å være regnet som innenbygdsboende må du ha fast bostedsadresse i kommunen, registrert i folkeregisteret.

Forskriften har et krav om rimelig fordeling mellom innenbygdsboende og utenbygdsboende. Dette betyr at hvis det er nødvendig å regulere antall jegere for jakt på småvilt uten hund, må det være en balansert fordeling mellom disse gruppene, der inntil 60 prosent av jaktkortene kan tildeles innenbygdsboende (40/60-regelen).

Snåsa fjellstyre tildeler jaktkort for utenbygdsboende i regulert periode (15. – 24. september) enten etter søknad og trekking, eller etter «førstemann til mølla» - prinsippet, avhengig av hvilket administrasjonssystem som brukes. Utenbygdsboende kan søke om 5-dagerskort og sesongkort. Fra søknadene tildeles det 5-dagers jaktkort etter trekking, der jegerne får tildelt kort i 1. - (15. – 19.) eller i 2. periode (20. – 24.). Fra 25. september selges jaktkort til utenbygdsboende også gjennom salg i nettløsning.

I forhold til utenbygdsboende, er det få innenbygdsboende som jakter småvilt på statsallmenningen. Innenbygdsboende har derfor fritt kortsalg fra jaktstart. Innenbygds kan kjøpe døgnkort, ukekort og/eller sesongkort med og uten hund fra jaktstart. Det er stor etterspørsel etter fjellstyrehytter i jakta både fra innenbygds- og utenbygdsboende.

Alt jaktkortsalg er nettbasert, også det som selges hos lokale kortselgere. Dette gjør at vi har kontroll på hvor mange jaktkort som selges til enhver tid.

Når takseringa er gjort og resultatene foreligger, regulerer administrasjonen fangstbegrensninger, antall jaktkort og jegerdagsverk i samsvar med det fjellstyret har vedtatt i denne planen.

Næringslivsaktører som kan dokumentere et årlig salg innenfor reiseliv og/eller turisme knyttet til friluftsliv, jakt og fiske på minimum kr 100 000,- kan søke om å få tildelt næringslivskort. Inntil 100 kort av kvoten for regulert periode er satt av til dette. Vi ser at etterspørselen etter næringslivskort er økende, og at det er behov for en gjennomgang av tildelingskriterier og prioritering for næringslivskort i løpet av planperioden.

5. Forvaltning og regulerende tiltak

Det er liten tvil om at jakt kan ha betydning for neste års bestand av lirype, men hvor stor betydning den har avhenger i hovedsak av bestand og uttak, men også av andre faktorer. Ved svært gode bestandssår *kan* jaktdødeligheten kompensere noe av den naturlige dødeligheten. Dette gjelder særlig hos ungfugl tidlig i jakta. På samme vis kan jaktdødeligheten være additiv og komme i tillegg til naturlig dødelighet, dette gjelder særlig i år med dårligere bestander (Pedersen og Storaas 2013). Jakta har derfor størst betydning ved lav tetthet, mens den i gode år med høy tetthet ikke vil ha noen stor betydning ved et begrenset uttak.

5.1 Jakttid

Snåsa fjellstyre har hatt jaktstart på rype 15. september, i motsetning til private grunneiere og andre fjellstyrer rundt oss som har jaktstart 10. september. Utsatt jaktstart bygger blant annet på at fellingsuksessen hos jegerne er størst tidlig i jaktseasonen, mens den avtar raskt utover høsten. Dette gir også et mindre totaluttak, da det blir færre jegerdager. Utsatt jaktstart er også begrunnet med hensyn til nedsanking av sau og til samling og førbrunstsakt av rein. Samtidig har jakta tidlig i seasonen mindre innvirkning på neste års bestand, på grunn av at den naturlige dødeligheten er høyest tidlig på høsten og avtar utover seasonen. Jakta kan derfor kompensere noe av den naturlige dødeligheten. Jakttid er regulert i fjellstyrets jaktregler, og det er ikke lagt opp til endringer av jakttid i planperioden.

Vinterjakta starter 01.01, og varer ut februar.

5.2 Jaktfelt og antall jegere

En effektiv måte å tilpasse jakttrykket på kan være å regulere antall jegerdager per km². Undersøkelser både i Norge og Sverige viser en god sammenheng mellom jaktuttak og antall jegerdager pr. km² (Hjeljord, 2008). Anbefalt antall jegerdager varierer blant annet ut fra terrenget det jaktes i, om det er lettjaktet terreng eller ikke. Forskning viser til at i områder som terrengmessig er sammenlignbare med våre vil inntil 3 jegerdager/km² være bærekraftig for neste års bestand. Å vite hvor mange jegere som jakter på ulike områder, og størrelsen på disse, er derfor viktig for å kunne regulere jakttrykket.

Tidligere har statsallmenningene vært delt opp i 6 mindre jaktterreng/jaktfelt i regulert periode, der hvert jaktfelt har en kvote på et bestemt antall jaktkort (tabell 2). Dette gir oss en områdeforvaltning der vi kan kontrollere jakttrykket med antall jegere i de ulike områdene de 10 første dagene av jakta. Den samlede kvoten for alle jaktfelte i regulert periode er 480 jaktkort/jegere, som hver tildeles en 5-dagersperiode. Jaktkorta fordeles noenlunde likt på 1. og 2. periode. Vi har ikke praktisert ulik bag-limit i de forskjellige jaktfelte, men regulerer heller med antall jegere ut fra størrelsen på jaktfeltet. I snitt har hver jeger jaktet 3,1 av sine 5 tildelte dager i regulert periode (gj. snitt siste 6 år). For lirypejegere på lirypeterreng gir dette et estimat på 1,06 jegerdager pr. km² i regulert periode.

I jaktfelt 2; Skjækra-Grønningsområdet ser vi at det er et stort antall utenbygdsjegere som ønsker jaktkort i regulert periode, mange på grunn av at de har hytte i/ved søndre del av jaktfeltet ved Skjækervatnet, eller i østre del av jaktfeltet ved Grønningen. For å fordele jaktkorta, og videre jakttrykket i dette jaktfeltet ser vi det som hensiktsmessig å dele opp jaktfeltet i to, felt 2a og 2b.

Etter regulert periode har jaktfeltgrensene opphørt, med unntak av jaktfelt 6 Gamle Gressåmoen nasjonalpark, som stenger for all jakt fra 25. sept. Uten jaktfeltgrenser har vi ikke samme kontroll på jakttrykk i de ulike områdene av statsallmenningen, og enkelte områder kan oppleves som de har høy jegertetthet, mens andre områder oppleves som «tomme» for jegere. For bedre å kunne regulere jakttrykket gjennom antall jegerdøgn i enkelte områder, er det hensiktsmessig å opprettholde jaktfeltgrensene også etter regulert periode. Dette gjelder ikke oppdelinga i a og b for jaktfelt 2. Ved å beholde jaktfeltgrensene etter regulert periode kan vi også sikre at ikke jegertettheten (jegere pr. dag) blir for høy i ulike områder, ved å sette begrensninger for antall kort/dag i de ulike felte ved behov.

Jaktfelt nr.	Navn	Størrelse på jaktfeltet	Antall kort (ca)
1	Roktdal-Tjønndalsida	110,18 km ²	30
2	Skjækra-Grønningstrakten A og B	406,04 km ²	180
3	Langvasstrakten-Storåsen	376,85 km ²	120
4	Lurudal nordre side	257,00 km ²	95
5	Bangsjøan	90,66 km ²	25
6	Gamle Gressåmoen nasjonalpark	191,97 km ²	30

Tabell 2: Tabellen viser de 6 jaktfelte (7 med Skjækra a og b) i regulert periode av småviltjakta, med jaktfeltnr., størrelse og antall jaktkort. Jaktkorta er fordelt på 1. og 2. periode.

5.3 Bag-limit

Siden 2007 har fjellstyret innført begrensninger gjennom bag-limit, på bakgrunn av den årlige takseringa. Tidligere hadde fjellstyret en fast bag-limit på 6 ryper/jeger/dag. Egen bag-limit for vinterjakta kom i 2011.

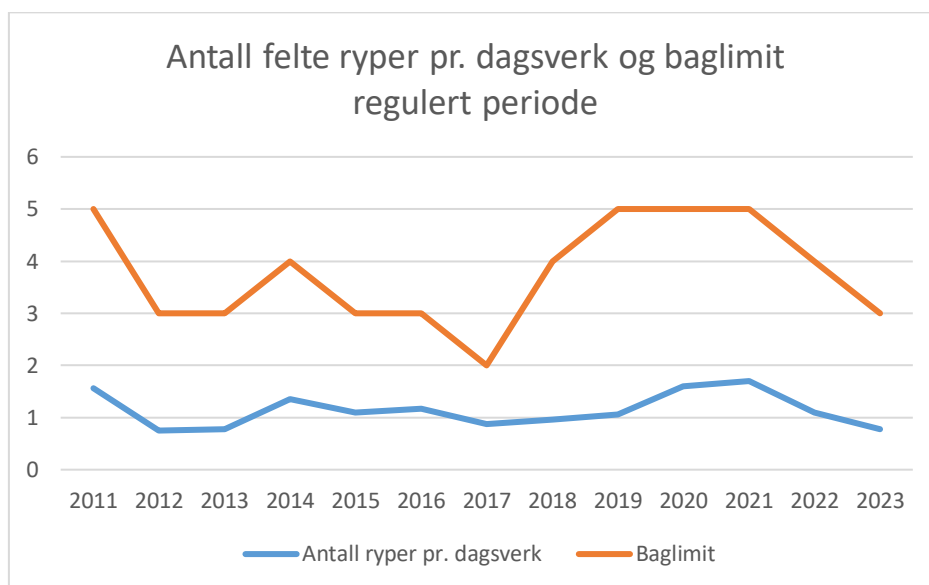
Fra 2017 ble det også satt en egen bag-limit for skogsfugl. Da vi ikke har nok takseringsdata til å bruke som bakgrunn for vurdering av bag-limit for skogsfugl, er denne satt etter føre-var prinsippet.

Det har ikke vært noen egen bag-limit for fjellrype på statsallmenningene. Når vi setter bag-limit gjelder den derfor for det samlede uttaket av både li- og fjellrype. Dette er på bakgrunn av at det er en betydelig overvekt av lirype i uttaket, og at det ikke er praktisk gjennomførbart å foreta en tilstrekkelig taksering av den årlige fjellrypebestanden.

I 2023 ble det for første gang differensiert på bag-limit for regulert periode og høstjakta.

Gjennomsnittstallene på antall felte liryper pr. jeger/dag har vært relativt stabile over flere år, uavhengig av bag-limit (*figur 4*). Denne statistikken gjør at vi også kan finne et beregnet uttak etter hvor mange jaktkort (og videre antall jegerdøgn) som selges.

Figur 4: Diagrammet viser antall skutte liryper pr. jegerdagsverk i regulert periode, samt bag-limit i perioden 2007 – 2023. Bag-limit i 2023 gjelder for regulert periode.

Et større uttak i begynnelsen av jakta har mindre betydning enn det samme uttaket i januar - februar. På bakgrunn av dette er det også hvert år innført en strengere bag limit for vinterjakta (01.01-28.02) enn for høstjakta. Rapporteringa fra vinterjakta 2022 viste at det ble felt i underkant av 100 ryper, et antall som har vært relativt stabilt de siste åra. Dette tilsvarer < 0,5% av bestanden.

Senhøstjakt (fra medio oktober – jul) regulerer seg i stor grad selv, gjennom bestandssituasjon, værforhold og hvor fort veiene innover fjelldalene snør igjen. Erfaringsvis har vær/forhold større betydning for uttaket enn fastsatt bag-limit. Er det gode forhold med tanke på adkomst og jaktvær må vi imidlertid vurdere begrensning av antall jegere i terrenget.

Ordningen med dagskvoter (bag limit) er imidlertid godt innarbeidet hos fjellstyrene, og det bør videreføres som et praktisk gjennomførbart forvaltningstiltak i tråd med bestandssvingningene. Det gir et signal om bestandsstørrelse og forventet jaktutbytte, og det begrenser toppene av uttak på dager med veldig gode jaktforhold. Fra jegerorganisasjonene er det også et sterkt ønske om at områdene ikke stenges helt for jakt i dårlige år, men at uttaket heller reguleres med en streng dagskvote.

5.4 Fredningsområde

I jaktfelt 6, gamle Gressåmoen nasjonalpark, selges det kun et svært begrenset antall jaktkort de 10 første dagene av jakta. Der må også innenbygdsboende søke om jakt, og det er ikke tillatt med småviltjakt med hund. Fra 25. september er området stengt for all jakt.

5.5 Smårovilt og predatorbekjempelse

Som beskrevet tidligere kan smårovilt ha stor betydning for rypebestanden, først og fremst i form av predasjon på egg og kyllinger. Småroviltet har også god mattilgang i tillegg til rype og smånagere, gjennom bla. kadavre og slakteavfall fra storvilt. Dette gjør at småroviltbestanden får gode vekstvilkår. Av rapporteringer ser vi at det er noe uttak av smårovilt, men det er utfordrende å få et stort nok uttak til å få en effekt på småroviltbestanden. Fjellstyret oppfordrer til økt fokus på uttak av smårovilt hos småviltjegere. På statsallmenningen kan det kjøpes eget jaktkort for smårovilt.

5.6: Snarefangst

Snarefangst av ryper er tillatt for innenbygdsboende etter viltlovens bestemmelser. Det er adgang til snarefangst etter ryper fra og med 1. november til utgangen av jakttiden. Det er kommunen som skal ha, og som behandler søknader om snarefangst. Søknader om snarefangst har under siste planperiode vært 0 - 1 søknad årlig, der alle søknader har vært i skolesammenheng. Uttak av ryper gjennom snarefangst vurderes derfor til å være av underordnet betydning i planperioden.

6. Tiltak for planperioden

6.1 Uttaksprosent, bag-limit og jegerdager

Med bakgrunn i data Snåsa fjellstyre har opparbeidet seg gjennom tidligere års takseringer, estimert tetthet, bag-limit og rapporteringer har vi satt opp en tabell som viser hvilken bag-limit vi bør legge oss på (*tabell 3*), basert på det årlige tetthetsestimatet av lirype.

Tetthetsestimat (antall ryper pr. km²)	Uttak i prosent	Bag-limit
Mindre enn 15 ryper/km ²	Maks 15 %	1 - 3 ryper/jeger/dag
15 til 20 ryper/km ²	15 – 20 %	3 - 5 ryper/jeger/dag
Over 20 ryper/km ²	20 %	5 - 8 ryper/jeger/dag

Tabell 3: Veileder for fastsetting av bag-limit ved ulike tetthetsestimater, og mål for uttaksprosent av total tetthet.

Ut fra de ulike forvaltningsmodellene kan vi se at vi ligger godt innenfor den minste anbefalte modellen når det gjelder uttak i prosent, 15% modellen (*tabell 1 s. 7*). Å følge 15%-modellen bør være et mål også videre, selv om man ved svært gode år, spesielt med høy kyllingproduksjon i tillegg, kan vurdere å legge prosentuttaket enda høyere, opp mot 20%. Samtidig bør man ved år med lav tetthet og lite kyllingproduksjon vurdere å legge uttaket til mindre enn 15%. Gjennom å se på uttak

opp mot de ulike års estimater og bag-limit kan vi også kontrollere om dette ser ut til å ha en negativ effekt på bestanden.

For å passe på at uttaket ikke går over forvaltningsmålene for høstingandel/uttaksprosent, har vi også satt opp en tabell for sesong/totalkvote (*tabell 4*). Tabellen kan brukes som utgangspunkt og veileder, og viser det samlede uttaket liryper ved ulike uttaksprosent. Totalkvoten i tabellen er beregnet ut fra lirypehabitat på statsallmenningene i Snåsa. For å lese av tabellen ved tetthet under 11 brukes et gjennomsnitt av kyllingproduksjonen siste 3 år.

Tetthet	Gj.snitt kyllingprod. 3 siste år		Mål høstingsandel
	<2,5	>2,5	
1	Særskilt vurdering gjøres		0 - 10 %
2			0 - 10 %
3			0 - 10 %
4			0 - 10 %
5			0 - 15 %
6		1100	15 %
7		1300	15 %
8		1400	15 %
9		1600	15 %
10		1800	15 %
11	2000		15 %
12	2200		15 %
13	2300		15 %
14	2500		15 %
15	2700		15 %
16	2900		15 %
17	3000		15 %
18	3200		15 %
19	3400		15 %
20	4800		20 %
21	5000		20 %
22	5300		20 %
23	5500		20 %
24	5700		20 %
25	6000		20 %
26	6200		20 %
27	6500		20 %
28	6700		20 %
29	6900		20 %
30	7200		20 %
35	8400		20 %
40	9600		20 %
45	10800		20 %
50	12000		20 %

Tabell 4: Veileder for fastsetting av total årlig jaktkvote for statsallmenningene i Snåsa. Tabellen er laget etter inspirasjon fra Eriksen, L.F., Moa, P.F., Singasaas, G. & Strømsli, O.A. 2018.

Foruten å være en veileder for sesong/totalkvoten kan tabellen også hjelpe oss med å beregne antall jaktkort som kan selges etter regulert periode, etter hvert som rapporteringer kommer inn. Dette gjelder spesielt for år med lav tetthet.

Det settes som mål at det i planperioden ikke skal overskride 3 jegerdager/km², både samlet, og for hvert jaktfelt.

6.2 Jaktfelt

Jaktfeltgrensene opprettholdes slik de er (*se kart/figur 1 s. 3*). For bedre å kunne ha kontroll på jaktrykket gjennom antall jegerdager og jegertetthet til enhver tid, kan jaktfeltgrensene opprettholdes også etter regulert periode i planperioden. I tillegg deles jaktfelt 2; Skjækra Grønningstrakten opp i jaktfelt 2a og 2b i regulert periode.

6.3 Sesongkort

Sesongkort er en av korttypene som i henhold til gjeldende forskrift skal være tilgjengelig, og må derfor være et tilbud fra fjellstyret. For sesongkort kan det være vanskelig å beregne antall jegerdager. I regulert periode har vi sett av rapporteringer at hver jeger i snitt har jaktet omtrent 3 av 5 tildelte jaktdager, dette har vært stabilt over flere år, og gjelder også de med sesongkort i regulert periode. Etter regulert periode er det imidlertid større usikkerhet rundt antall jegerdager pr. sesongkort, da ikke alle rapporterer fortløpende. For å ha bedre kontroll på antall jegerdager for sesongkort, og at ikke antall jegerdager skal overskrides, settes det et tak på antall sesongkort for utenbygdsboende, både de som tildeles i regulert periode og i høstjakta. Det settes et tak på 130 sesongkort (samlet med og uten hund) for utenbygdsboende. Sesongkorta fordeles på jegere som har fått tildelt jaktkort i regulert periode, og på høstjakta. Fjellstyret kan velge at sesongkort må aktiveres før hver jaktdag.

6.4 Fjellstyrehytter

Det åpnes for at 60% av fjellstyrehyttene i regulert periode blir forbeholdt innenbygdsboende jaktlag, med bakgrunn i 40/60 regelen. Disse må søke på lik linje med andre jaktlag, og med de samme fristene som gjelder for utenbygds søkere. For å regnes som innenbygds jaktlag må mer enn halvparten av jaktlaget bestå av jegere med folkeregisteret adresse i Snåsa kommune.

6.5 Treningskort

Det er økende etterspørsel etter treningskort for hund på Statsallmenningene etter jaktstart. Spesielt ved år med lavtetthet, der en i tillegg må begrense jaktkortsalget. Fjellstyret legger opp til at det kan selges egne treningskort for hund i ordinær jakttid. Treningskorta selges gjennom nettløsning likt som jaktkort.

6.6 Regulering av andre jaktbare arter

Kunnskapen om jaktas innvirkning på fjellrypebestanden er lite kjent. Så lenge andelen felte fjellryper ligger på et stabilt (lavt) nivå, ser vi ikke behovet for å dele opp bag-limit mellom lirype og fjellrype, men å fortsette med én bag-limit for det samlede uttaket. Når jegeren rapporterer skiller vi på lirype og fjellrype, slik at vi også har kontroll på antall felte fjellryper i statistikken.

For skogsfugl opprettholdes årlig bag-limit etter føre- var prinsippet. Det bør vurderes om det skal legges opp flere takseringslinjer som er beregnet på skogsfugl.

Harejakt har foreløpig ingen bag-limit i planperioden, men begrensende tiltak kan innføres ved behov.

7. Referanser:

Eriksen, L.F., Moa, P.F., Singsaas, G. & Strømsli, O.A. (2018). Revidert forvaltningsplan for lirype i Åfjord statsallmenning. FoU-rapport nr. 24. Nord universitet. <http://hdl.handle.net/11250/2491920>

Hjelhjord, O. (2008) Viltet; biologi og forvaltning. Tun forlag.

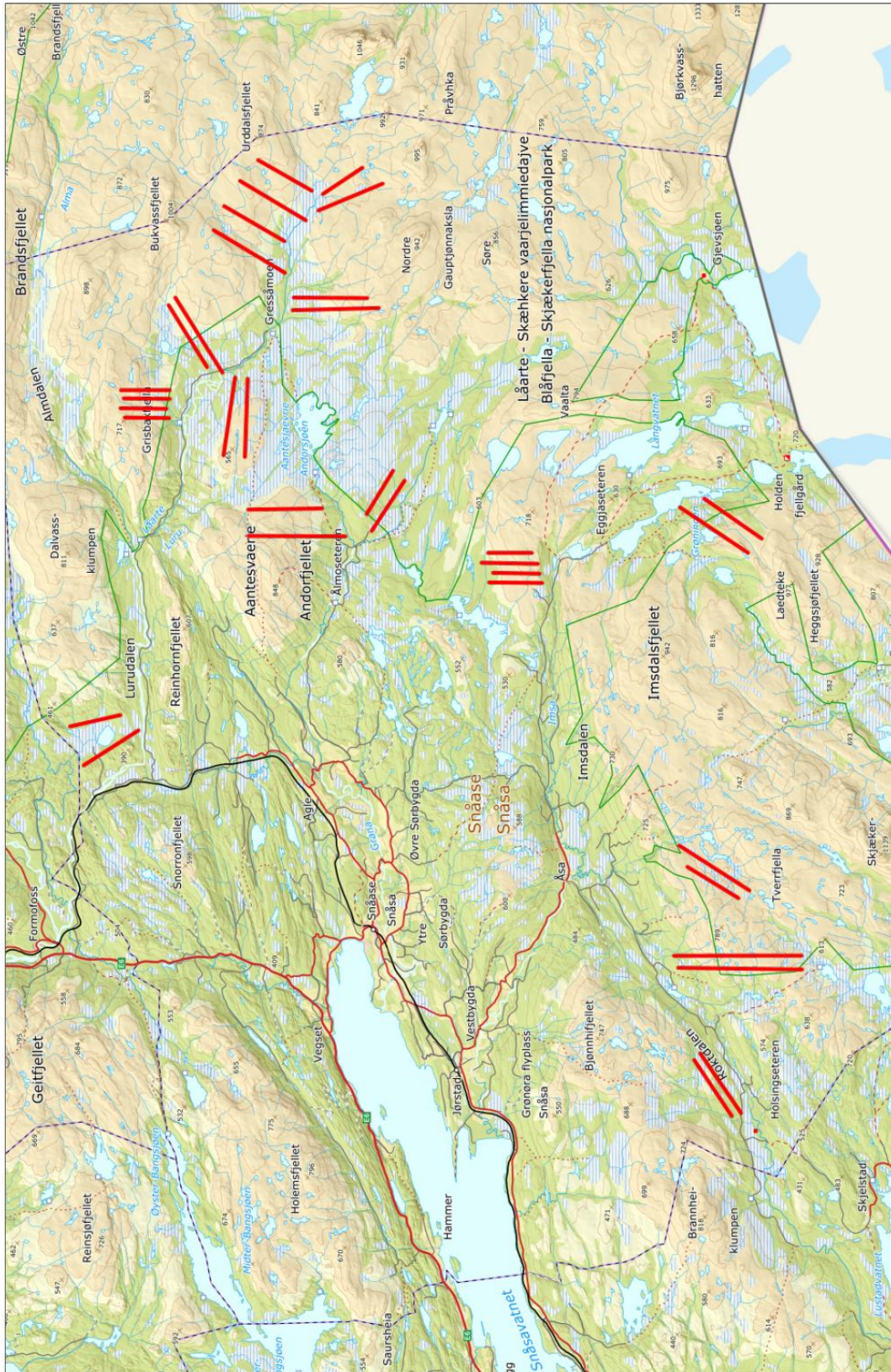
Hörnell-Willebrand, M. (2022) Ripor – biologi och förvaltning. Zoomföreläsning med ripforskare Marie Hörnell Willebrand 2022-02-16. Silvermuseet. <https://www.youtube.com/watch?v=pNKQfCHkRUk>

Pedersen, H. C & Storaas T. (2013) Rypeforvaltning – rypeforvaltningsprosjektet 2006–2011 og veien videre. Cappelen Damm.

Steen, Johan B. (1994) Ryper – Rypeliv og rypejakt. Gyldendal Norsk Forlag A/S

Vedlegg:

Kart over takseringslinjer pr. februar 2024.

Senterposisjon: 385407.95, 7123054.77
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 05.03.2024

